

УНИВЕРЗИТЕТ
У НИШУ

ФАКУЛТЕТ СПОРТА И
ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

ЛИЧНОСТ ТРЕНЕРА У РУКОМЕТУ

Поред тога што је од прве фазе развоја рукомета до данас прошло доста времена, још нису довољно изграђени критеријуми и мерила по којима би се вршио избор људи за професионално и аматерско бављење овим послом. Изразита стихијност и спонтаност је изражена посебно када се бирају тренери за рад са млађим категоријама, што не тако ретко има врло тешке и трајне негативне последице.

У почетку, а то се у неким срединама задржало и данас, тренерски посао је поверен људима који након завршене спортске каријере, најчешће, не завршене школе, нису научили друго да раде, већ им је поверено да ” образују и васпитају ” младе. Исто тако, чест је случај да се овај посао поверава људима као друштвена активност, без размишљања о њиховој стручности и педагошким квалитетима.

Напредак и константно усавршавање метода спортског тренинга, сталне и неминовне иновације у свим областима припрема спортиста, као и нужна интердисциплинарност, захтевају одређени профил личности савременог тренера у рукомету. Образовно васпитни рад у савременом спорту може бити поверен само свестрано развијеној личности.

Улога васпитача у спорту, за који се зна да је изразито тешко подручје за рад, са честим конфликтним ситуацијама, може бити поверена особи која задовољава следеће критеријуме :

- **да је стручно оспособљен и свестрано образован ;**
- **педагошко – методички и психолошки припремљен за рад са омладином ;**

- **хуман, са посебном љубављу према младима ;**
- **да има правилан однос према раду и својим обавезама у клубу ;**
- **да у свом раду користи искуство других .**

СТРУЧНОСТ ТРЕНЕРА

Тренер је централна личност у раду рукометног клуба. Његова активност, обавезе и одговорност и његов утицај на младе играче превазилазе рад било којег другог стручњака у области образовања и васпитања (учитеља, наставника, професора). Зато тренерово стручно и опште образовање мора да задовољи одређене критеријуме. Они морају да поседују солидно знање, пре свега из рукомета, а затим психологије, педагогије, социологије и медицинских наука (анатомије, физиологије, спортске медицине, ...).

Тренер је ауторитет у клубу, на кога се позивају у свим спорним случајевима и од кога, природно, очекују да ће добити тражени одговор, стручан, тачан и прецизан.

Тренеров ауторитет зависи и од његовог познавања сродних и осталих спортова и наука, као и од његове опште културе. То се, пре свега, односи на његову језичку културу, посебно на способност усменог излагања. Јасан, језгровит, правилан говор, тачан израз и одговарајућа терминологија је основ разумевања. Тренер, без обзира на идеје, на одређену моћ запажања и сл. уколико није у стању да то пренесе играчима, не може имати адекватан успех и ауторитет.

Овде је неминовно указати на једну нужну појаву која се јавља при раду, а посебно за време утакмице. То је употреба погрдних израза, псовки, што врло неповољно утиче на односе играч – тренер, тренер – судија и сл. Тренер који своје расположење, незадовољство, није у стању да контролише и каналише, него то некултурним и увредљивим изразима испољава, не би смео да седи на клупи, да ради и васпитава младе. Ово је посебно важно, када се зна да сваки родитељ очекује да се према његовом детету у клубу сви, а посебно тренер, опходе као прави васпитачи.

Пракса потврђује да је велики број талентоване деце под утицајем родитеља напустило спорт због тако грубог односа тренера.

Непрекидно и интензивно стручно усавршавање није само захтев тренерског позива него и услов одређеног положаја међу колегама и положаја у средини у којој живи и ради. Зато тренер треба да прати најважније стручне часописе који третирају проблематику физичке културе уопште, а рукомета посебно. Стицање нових сазнања, обнављања заборављеног врло успешно се остварује на стручним семинарима, састанцима, саветовањима, камповима и сл.. Присуство на тренинзима колега – тренера који раде у квалитетнијим клубовима, размена искуства је такође један од корисних облика сталног усавршавања и проверавања.

Неопходни облици усавршавања тренера су :

- Стручне анализе квалитетних утакмица,
- Стално и систематско праћење одређених достигнућа у овом спорту

Тренер завршеном школом или курсом је само добио визу зарад, док је стручна и педагошка надоградња процес који траје за све време његовог радног века у рукомету.

Данас у нашем спорту, па и у рукомету, има највише оних тренера који свој рад базирају на раду тренера који су њих тренирали док су били спортисти. Рад који

се базира само на томе, обично не води значајним резултатима, док успеси постигнути на овај начин обично долазе као резултат дуготрајног исцрпљујућег рада, који доноси и повреде најразличитијих облика и природе.

ПЕДАГОШКО – МЕТОДИЧКА И ПСИХОЛОШКА СПРЕМА ЗА РАД СА ДЕЦОМ И ОМЛАДИНОМ ОБА ПОЛА

Једна од основних специфичности тренерског позива јесте што он, не само да мора бити врстан стручњак са много знања, него своје знање мора умети да пренесе на друге, млађе. Ово обавезује тренера да се темељно и студиозно припрема за сваки тренинг. Његова припрема, мора да се базира на темељној анализи онога што је рађено у протеклом периоду.

Начин рада – метод преношења знања мора да одговара могућностима и способностима играча са којима се ради. Стицање нових знања треба да се надовезује и ослања на већ усвојена предзнања и стечене мотирчке вештине. Метод преношења знања и вештина мора да буде прилагођен и подређен узрасним и полним карактеристикама играча (играчица) са којима се ради.

ОДНОС ПРЕМА ИГРАЧИМА

Тренер мора увек да има у виду да својим радом и деловањем, својим ауторитетом, позитивно или негативно утиче на формирање људи са којима ради. Прави резултат се може остварити када постоји поверење, поштовање и узајамно уважавање између тренера и играча. У свим испитивањима, када се од играча тражила оцена тренера, правилан однос је особина која се истиче на прво место. Они ће разумети, па и врло поштовати оштрог, строгог тренера, опростиће му случајно нанете неправде, али неће толерисати помањкања љубави према њима као ни непоштовање њихове личности.

Тренер може бити строг, па и врло строг, али несме бити неправичан. У нашем спорту, па и у рукомету, одомаћило се једно врло негативно правило у понашању тренера, а то је да њихово понашање према играчима одређује квалитет играча.

У васпитном раду, нарочито са млађим категоријама, то је недопустиво. Неуважавање мишљења, свако одбијање сарадње, посебно са особама које се тек формирају и које су управо зато често врло осетљиве на поступке према њима, најчешће доводи до пасивизације, делимичног или потпуног одласка из клуба.

Константно праћење успеха и понашање спортиста у школи, на јавном месту и код куће је обавеза тренера. Доброг ђака, студента, радника, примерно понашање, треба истицати и похваљивати, а њихов труд уважавати. Узроке слабог успеха појединаца открити, на њих константно указивати, подстицати, па и кажњавати. Успоставити контакт и стално сарађивати са школом, разредним старешинама, предметним наставницима и родитељима. Небрига може да има трајне последице које сноси самспортиста, па и спорт у целини.

Тренер не сме вређати, исмејавати играче и правити разне досетке и алузије на рачун њиховог понашања. Он мора имати крајње коректан и озбиљан став према грешкама и испадима својих спортиста. Тренер је тај који уочава, региструје и анализира став и екцесе својих играча.

Тренерски посао је много тежи од оног стручног – образовног, потребно је више времена и стрпљења док не дођу први резултати правилног васпитног рада.

Тренер својим понашањем настоји да стекне пуно поверење спортиста, јер само однос заснован на пуном и искреном поверењу води правом успеху у образовно – васпитном раду у спорту.

ОДНОС ПРЕМА РАДУ И ОБАВЕЗАМА У КЛУБУ

- Ово је један од значајних фактора од којих зависи успех и нужна афирмација тренера у клубу. Тренер треба да буде ” заљубљеник ” свог посла, да ужива у оном што ради.
- Тренер који стално истиче тешкоће свога посла, ” жртве ” и слично не треба да се прихвата овог посла. Правилан однос према тренерском позиву подразумева и тачност, ажурност, максимално коришћење времена предвиђеног за тренинг, систематско припремање, стално иновирање садржаја на тренинзима новим сазнањима и сл.
- Тренер непрестано мора тражити и изналазити најбоље путеве у свом раду, усавршавати га, обогативати га новим методама, детаљима и сл.. Тренер је у могућности да у свој рад, посебно практичан, унесе пуно тога што носи обележје стваралачког, јер је то још увек подручје где има простора за константно изналажење нових путева, идеја и приступа у раду.

КАРАКТЕРНЕ ОСОБИНЕ И ОДНОС ПРЕМА ВАСПИТАНИЦИМА

Личне карактерне особине тренера врло значајно, позитивно или негативно, утичу на рад са спортистима. Особа која ради са људима, посебно са младима, треба да има одређене позитивне карактерне особине зреле личности.

С обзиром на функцију коју обавља, тренер је особа чије се карактерне црте и понашања највише посматрају и анализирају.

Тренер је својеврсни узор младим људима, зато је необично важан лични пример тренера. Пошто је стално пред очима јавности, пре свега својих спортиста, он мора бити морално изграђена личност, поштен, објективан, оптимист и у највећим тешкоћама. Мора испољити радни елан и врло потребан ентузијазам, бити обазрив, толерантан и правичан. При доношењу одлука тренер треба да буде у сваком тренутку присебан, да контролише своје понашање, одмеравајући своје поступке.

Критичан и самокритичан тренер треба да буде не само према другом (спортистима, противнику, судијама), већ и према себи. Заташкавање, као и упорно и по сваку цену тражење кривца, не треба да буде присутно у раду доброг педагога – тренера.

Код свога тренера рукометаши највише цене :

- стручност ,
- праведност ,
- принципијелност ,
- захтеве при раду ,
- позитвне моралне особине (упорност, истрајност) ,
- одређено друштвено искуство .

Од негативних особина код играча посебно нису популарна следећа понашања :

- насамокритичност (своје грешке приписује другом) ,
- захтевање победе по сваку цену ,
- понижавајући и игнорански однос према својим и противничким играчима, колегама, судијама, публици, функционерима

КОРИШЋЕЊЕ ИСКУСТВА ДРУГИХ

Добар и квалитетан стручни рад у клубу не може да се замисли уколико се не користи искуство других, пре свега оних који су раније радили у клубу. Након детаљне анализе свих докумената и добијених

објективних информација о предходном раду, треба да прихвати оно што је добро, што одговара условима менталитету и средини, и да елиминише све оно што је било негативно.

До искуства других стручњака треба долазити праћењем стручне литературе, снимањем и анализирањем одиграних

утакмица са значајних такмичења. Богато искуство других треба критички прихватити, имајући у виду чињеницу да је оно стицано у раду са другим играчима, другим клубовима и у другим условима. Погрешно је ако мислимо да је могуће успешно копирати – опонашати неког другог који је имао значајне резултате у свом раду, јер свако треба да гради и креира свој стил рада.

Пракса у рукометном спорту до сада је показала да има неколико типова тренера, као што су : тренер учитељ, тренер старији брат, тренер отац, тренер маг и тренер професор . Пракса неког од тих стручњака боље оспособи за рад са сениорима, другог за рад са млађим категоријама, док има тренера који су специјалисти за рад у женском рукомету.

Обично се у клубу сви ангажују да би се добио квалитетан тренер за први тим, а рад са младим категоријама је периферна обавеза у већини клубова. Међутим, рад са пионирским и омладинским селекцијама је веома значајан и треба га поверити стручном и квалитетном тренеру, добром васпитачу.

Успех у раду једног стручњака – тренера је условљен и адекватном сарадњом са психологом, лекаром, социологом и тренерима осталих категорија.